

מתנת ברכת

שיעון הדף היומי בדרך קצרה

לע"נ הגה"צ רבי שכנא בן רבי חיים קולדצקי צוק"ל הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 9 פרשת תרומה תש"פ

ברכות נח-סד

כמו שציון תבנה כך בית צדיקים ולא התייבשה דעתו, ואמר עולא די לעבד שיהא כרבו.

שנו בברייתא שהרואה קברי ישראל אומר אשר יצר אתכם וזן וכלכל אתכם בדין ואסף אתכם בדין ועתיד להחיותכם בדין, ור"נ הוסיף ויודע מספר כולכם בדין, ועתיד להקימכם ולהחיותכם בדין ברוך מחיה המתים, הרואה קברי עכו"ם אומר בושה אמכם.

ריב"ל אומר שהרואה חבירו אחר ל' יום שלא ראהו אומר שהחינו, אם ראהו אחר י"ב חודש אומר מחיה המתים.

רב אומר שהמת משתכח רק אחר י"ב חודש שכתוב נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובר.

רב פפא ורב הונא בר רב יהושע הלכו וראו את ר' חנינא בר רב איקא ואמרו לו שכשראוהו הם ברכו עליו ברכת שחלק מחכמתו ושהחינו אמר להם שהוא ברוך עליהם גם חכם הרוים שהחשיבם כס' ריבוא אמרו לו חכם אתה כל כך ונתנו עניהם בו והוא נפטר.

ריב"ל אומר שהרואה בהקנים- אדומים אומר משנה הבריות, ועל כושי, ואדמוני, מלידה, לווקן קפח שמן או גבוה ופרצופו בולט, הדרניקים שהוא מיובל או שפיו עקום אומר משנה הבריות, ראה קיטע סומא ושערותיו דבוקות וחגר ומוכה שחין ובהקנים שלא מלידה מברך דיין האמת, הרואה פיל קוף וקיפוף מברך משנה הבריות, הרואה בריות ואילנות טובות מברך שככה לו בעולמו.

זיקין לשמואל הוא כוכב שביט ואף שמואל שמכיר שבילי דרקיעא כשבילי עירו, לא הכיר את דרכו של כוכב זה, ואם הוא עובר את מזל כסיל חרב העולם ואף שנראה שעבר זה רק הזיו שלו אך לא הכוכב, לדעת רב הונא הוא וילון שנפתח ונראה אור הרקיע, ולרב אשי הכוכב עוקר מצד אחד וחבירו נבעת ונראה כאילו עבר, שמואל הקשה שיש פסוק עושה עש כסיל וכימה ויש פסוק עושה כימה וכסיל ויש לפרש שהם משלימים זה את זה שכסיל חם מדאי וכימה צונן מדאי, ואם לא עוקץ של מזל עקרב שמונח בנהר דינור מי שעקצו עקרב לא היה חי, ועל זה נאמר בפסוק התקשור מעדנות כימה או מושכות כסיל תפתח, בכימה כמאה כוכבים מפורזים או אסופים, עש לרב יהודה הוא יותא יש אומרים שזה זנב טלה ויש אומרים ראש העגלה ומהפסוק עייש על בניה תנחם יש להוכיח שהיא חסרה והיא נראית

דף נט כחסירה וזה זנב טלה והיא הולכת אחרי כימה והיא אומרת הבא לי בני שהקב"ה לקח במבול ב' כוכבים מכימה ואח"כ נטל ב' כוכבים מעיש לסתום ולא החזירם לה שאין הבור מתמלא מחוליותיו או שאין קטיגור נעשה סניגור ולא ברא לה כוכבים אחרים שאין חדש תחת השמש, ואמר ר"נ שלעתיד לבא הקב"ה יחזירם לה שכתוב ועיש על בניה תנחם.

זעזות הוא רעידת אדמה, רב קטינא עבר על בית בעל אוב והיה רעידת אדמה אמר לו האם יודע אתה למה היא באה, אמר לו כשהקב"ה זוכר בצער בניו שהם בין האומות הוא מוריד ב' דמעות לים ונשמע הקול מסוף העולם עד סופו, ואמר רב קטינא שבעל אוב הוא כזבן, שלדבריו היה צריך להיות רעש כפול, ולמרות שהוא צדק בענין זה אך רב קטינא דחהו כדי שלא יטעו אחריו, ורב קטינא אמר שה' סופק כפיו שכתוב וגם אני אכה כפי אל כפי והניחותי חמתי, ולר' נתן ה' מתאנש שכתוב והניחותי חמתי בס, ולרבנן ה' בועט ברקיע שכתוב הידד כדורכים יענה אל כל יושבי הארץ, לרב אחא בר יעקב ה' דוחק רגליו תחת כסא הכבוד שכתוב השמים כסאי והארץ הדום רגלי.

לשמואל רעמים נעשים ע"י עננים בגלגל שכתוב קול רעמך בגלגל, לרבנן עננים שופכים לאחרים, שכתוב לקול תתו המון מים בשמים לר' אחא בר יעקב הבזק הברק מגיע לבורד ושוכרו וראיה לדבריו שאחר שבא הברק באים רעמים ובא מטר, לרב אשי כשהעננים חלולים ונושב עליהם רוח זה מרעיש כרוח על החביות.

רוחות הם של זעף והם באים רק ביום ומה שיש בלילה התחיל ביום, ואינו עומד יותר משתי שעות ואם יש יותר מכך זה אחר הפסקה.

רבא מפרש שברק הוא יחידי, עוד אמר רבא שברק לבן או ירוק ועננים שהולכים מקרן מערב והבאים מדרום ושני עננים שהולכים אחד לקראת השני הם קשים וצריך לבקש רחמים על כך, ורב שמואל בר רב יצחק אמר שלענני בוקר אין ממשות וגם אינם מביאים גשם ואף שנהוג לומר שאם החמר שמולך תבואה ראה עננים בבוקר ישאר לנוח בביתו, מדובר בעננים עבים שמביאים גשם,

רעמים נבראו לפשט עקמומית שבלב ונאמר עליהם והאלוקים עשה שיראו מלפניו, הרואה קשת צריך שיפול על פניו כמו שכתוב כמראה הקשת ואראה ואפול על פני, אך בא"י קללו את מי שכורע מפני הקשת שהוא נראה כמשתחוה לה, ויברך זוכר הברית ושנו אצל ר' ישמעאל

דף נח ר' ירמיה אומר בשם ר"א כשהתקללה בבל התקללו שכניה שכתוב ישמתי למורש קיפוד ואגמי מים, אך כשהתקללה שומרון התברכו שכניה שכתוב ושמתי שומרון לעי השדה למטעי כרם,

רב המנונא אומר וכן שנו בברייתא שהרואה ס' ריבוא ישראל אומר ברוך חכם הרוים, שאין דעתם ופרצופיהם דומים זה לזה והרואה גוים אומר בושה אלה לשמשני, עוד אמר בן זומא, כמה אדם הראשון יגע עד שהוציא פת לחם חרישה זריעה קצירה דישה טחינה אפיה ואח"כ הוא אכל, ולי הכל מזומן, וכמה יגע אדם עד שעשה בגד ולי מזומן לפני וכל האומות שוקדות לפני, עוד אמר בן זומא אורח טוב אומר כמה יגע בעל הבית בשר יין ולחם נאה והכל בשבילי, ועליו נאמר זכור כי תשגיא פעלו אשר שוררו אנשים, אך אורח רע אומר שמה שיגע בעה"ב זה בשביל אשתו ובניו, ואני אכלתי רק חתיכה אחת פת אחת כוס אחת, ועליו נאמר לכן יראוהו אנשים.

רבא או רב זביד או רב אושעיא אמרו שהפסוק והאיש בימי שאול זקן ובה באנשים נאמר על ישי שיצא ונכנס ודרש בס' ריבוא.

שנו בברייתא שהרואה חמתי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו ועל חמתי עכו"ם אומר ברוך שנתן מחכמתו לבריותיו, הרואה מלכי ישראל אומר ברוך שחלק מכבודו ליראיו ועל מלכי עכו"ם אומר ברוך שנתן מכבודו לבשר דם, ויש לרוץ לראות אפילו מלכי גוים שאם יזכה יבחין לעתיד לבא בכבוד מלכי ישראל, רב ששת היה סומא ויצא לקראת המלך אמר לו צדוקי, כדים שבורים להיכן הולכים, אמר לו יודע אני יותר ממך, וכשהגיעו שני גדודים ברעש אמר הצדוקי בא המלך ורב ששת אמר עדיין לא בא, וכשהגיע הגדוד השלישי בשקט אמר רב ששת עכשיו בא, אמר לו הצדוקי מהיכן אתה יודע אמר לו שכתוב אצל אליהו לא ברעש ה' ומלכות הארץ כמלכות שמים, ורב ששת בירך, אמר לו הצדוקי איך אתה מברך ללא שראית, ובסוף ניקרו חבריו של הצדוקי את עיניו ויש אומרים שרב ששת נתן את עיניו בו והוא נעשה גל עצמות.

ר' שילא הלקה בוועל מצרית והוא הלשין עליו למלכות שהוא דן ללא רשות, ושלחו לתפוס את רב שילא ושאלוהו למה הלקת אותו ואמר רב שילא שהוא בא על חמור והם אמרו מי עידי על כך ואלוהו הנביא בא להעיד ואמרו לו א"כ מגיע לו מיתה, אמר רב שילא שאנו לא דנים בלי סנהדרין, תעשו אתם בו מה שתרוצו ובינתים התחיל רב שילא לומר לך ה' הגדולה ואמרו לו מה אמרת אמר להם ברוך ה' שנתן לכם מלכות לעשות דינים אמרו לו אם כך מכבד אתה למלך נמנה אותך ונתנו לו מקל לרדות ולדון, ואמר אותו אדם איך נעשים ניסים לשקר אמר שזה אמת שהגוים הם כחמורים, וראה רב שילא שהוא עומד להלשין עליו הכהו במקל והרגו, והוא דרש הפסוק שנעשה לו בו נס לך ה' הגדולה זה מעשה בראשית שכתוב עושה גדולות עד אין חקר, והגבורה זה יציאת מצרים שכתוב וירא ישראל את היד הגדולה, והתפארת זה חמה ולבנה שעמדו בזמן יהושע שכתוב וידם השמש, והנצח זה מפלת רומי שכתוב ויז נצחם, וזהווד זה מלחמת נחלי ארנון שכתוב על כן יאמר בספר מלחמות ה' כי כל בשמים ובארץ זה מלחמת סיסרא שכתוב מן שמים נלחמו הכוכבים ממסילותם, לך ה' הממלכה זו מלחמת עמלק שכתוב כי יד על כף, וזהמתנשא זה מלחמת גוג ומגוג שכתוב הנני אליך גוג נשיא, לכל לראש למד רב חנן בר רבא בשם ר' יוחנן שאפילו ראש חופרי הבור מינויו הוא מהשמים, ובברייתא שנו בשם ר"ע הגדולה זו קריעת ים סוף, הגבורה זו מכת בכורות, התפארת זו מתן תורה, הנצח זה ירושלים וההוד זה ביהמ"ק.

עמוד ב שנו בברייתא שהרואה בתי ישראל שהתיישבו אומר ברוך מציב גבול אלמנה ראה בחורבנם אומר דיין האמת, הרואה בתי עכו"ם בישובם אומר בית גאים יסח ה', ראה בחורבנם אומר קל נקמות ה'.

עולא ורב חסדא הלכו בדרך ורב חסדא חזא אננח מול ביתו של ר' חנא בר חנילאי אמר לו עולא אנחה שוברת חצי גופו של אדם שכתוב האנח בשברון מתנים, ור' יוחנן אמר שאנחה שוברת כל גופו של אדם שכתוב על מה אתה נאנח על שמועה כי באה ונמס כל לב, אמר רב חסדא שבבית זה אפו ששים אפיות ביום ובלילה לכל מי שצריך וכל הזמן ידו של רב חנא היתה בכיסו שמא יבא עני שיתבייש עד שידו תכנס לכיס, והיו פתוחים ד' פתחים מד' רוחות והנכנס רעב יצא שבע, והיו מונחים חטים ושעורים בחוץ בשנת בצורת שהמתביישים ביום יקחו בלילה ונחרב בית זה ולא האנח? אמר עולא שר' יוחנן אמר שמזמן חורבן ביהמ"ק נגזר על בתי צדיקים שיחרבו שכתוב בתים רבים לשמה יהיו גדולים וטובים מאין יושב, והם עתידים להבנות שכתוב שיר המעלות הבורטחים בה' כהר ציון

שיכרך נאמן כבריתו וקיים במאמרו, ואמר רב פפא שיש לברך זוכר
הברית ונאמן כבריתו וקיים במאמרו.

לאביי המשנה לא מחלקת הרים וגבעות משאר הדברים וגם ברכתם
מעשה בראשית, ולרובא על רעמים וברקים מברך גם שכוחו מלא עולם
וגם עושה מעשה בראשית, ואילו על ההרים וגבעות וימים מברך רק
מעשה בראשית, ריב"ל אומר שאם ראה רקיע בטהרתו מברך עושה
מעשה בראשית, וזה קורה אחרי שיויר גשם כל הלילה ובבוקר באה רוח
צפונית והשמים מתגלים ולדעת רפרם מהחורבן לא נראה רקיע בטהרתו
שכתוב אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם.

עמוד ב שנו **בברייתא** שהרואה חמה בתקופתה לבנה בגבורתה וכוכבים
במסלתם ומזלות כסדרן מברך עושה מעשה בראשית וברכת החמה באה
אחת לכ"ח שנים שנופל תקופת ניסן במזל שבתאי אור ליום רביעי.

ר' יהודה אומר שמברך על הים כשרואהו לפרקים ומבאר רמי בר אבא
בשם ר' יצחק אחת לל' יום.

עוד אמר רמי בשם ר' יצחק שהרואה פרת במקום גשר בכל מברך עושה
בראשית ואחר ששינו את הנהר מברך רק ממקום בי שבור ומעלה או
איהי דקירא ומעלה הרואה חדקל על גשר שביסתנא מברך עושה
בראשית ורב אשי אמר שהוא נקרא חדקל שמימי חריפים וקלים לשתיה
ופרת נקרא כך ע"ש שמימי פרים ורבים, ורבא אמר שבני מחוזא הם
חריפים שהם שותים ממי החדקל והם אדומים בגלל שמשמים
מטותיהם ביום, ועיניהם נדים בגלל שהם גרים בבית אפל.

על גשמים מברך הטוב והמטיב ודוקא כשיש לו קרקע בשותפות או
כשבאו הרבה, ואם באו מעט או שאין לו קרקע אמר רב הונא או ששנו
בברייתא שאומר מודים אנחנו על כל טפה וטפה שהורדת לנו ומוסיף
אילו פינו עד ברוך רוב ההודאות והקל ההודאות, ומדובר שהוא ראה את
הגשמים ואם הוא רק שמע שידרו מברך הטוב והמטיב ככל בשורות
טובות, ועוד יש לחלק שעל טובה שלו בלבד מברך שהחינו ואם גם
אחרים שותפים בטובה כגון שאשתו ילדה זכר מברך הטוב והמטיב, ומי
שיוורש את אביו מברך על מותו דיין האמת ועל הירושה הטוב והמטיב
מדובר שיש לו עוד אחים, ומה שאמר ר' יוסף בר אבא בשם ר' יוחנן
שאם שותה יין טוב יותר אחר שתיית יין אחר יברך הטוב והמטיב מדובר
כשאחרים מסכים אתו.

לרב הונא בבית חדש וכלים חדשים יברך דוקא כשלא היה לו קודם
אפילו מירושה ולר' יוחנן גם כשהיה לו קודם.

דף ס ואם הוא עצמו קנה פעמיים לכו"ע א"צ לברך, וללישנא בתרא אם
היה מירושה וקנה צריך לברך ונחלקו רק אם הוא קנה לעצמו פעם שניה
שילב הונא ולר' יוחנן מברך, ובברייתא שנינו שילב ביש לו
א"צ לברך ולר' יהודה צריך לברך, ור' יוחנן ללישנא בתרא יסביר בר'
יהודה שגם אם קנה שוב יברך ונחלקו בהיה לו וקנה חדש שלר"מ א"צ
לברך ומה שלא חידשו לדעת ר' יהודה שצריך לברך ביש לו, כי עדיף
לכתוב את כח ההיתר של ר"מ.

אם בא שטפון על קרקע אף שלעתיד הוא טוב לקרקע אך כיוון שעכשיו
הוא מזיק יברך דיין האמת. על מציאה יברך הטוב והמטיב אף שבעתיד
זה רע שישמע המלך ויקח ממנו.

המשנה אומרת שהמתפלל על אשתו מעוברת שהיא תלד זכר זה תפלת
שוא רוב יוסף מקשה שלא התפללה על דינה שתהפך לבת שדנה
ואמרה שאם זה בן לרחל אחותי יהיה רק בן אחד שלהרי יעקב יש רק
י"ב שבטים והיא נהפכה לבת ולכן שמה דינה, אין להביא ראייה ממעשה
נס תפילה הרינו, ועוד יש לומר שזה היה בתוך מ' יום לעיבור ומועיל אז
תפילה כמו שמובא בברייתא שחן ג' ימים להריון יתפלל שלא יסריח
עד מ' יום יתפלל שיהיה זכר, עד ג' חדשים יתפלל שלא יהיה סנדל
יפחת צורתו עד ו' חדשים יתפלל שלא יהיה נפל, עד ט' חדשים יתפלל
שיצא בשלום, אך קשה שרב יצחק בר רב אמי אמר שאם האיש מזריע
תחילה יולדת נקבה ואם אשה מזריעה תחילה יולדת זכר שכתוב אשה כי
תזריע וילדה זכר, יש לומר שהתפלה מועילה כששניהם הזריעו יחד.

שנו בברייתא שהיה מעשה שהלל הלך בדרך ושמע צוחה בעיר ואמר
מובטח אני שאין זה מביתי ועליו כתוב משמועה רעה לא ירא בגלל
שנכון לבו בטוח בה' ואמר רבא שאפשר לדרוש פסוק זה מהתחלה לסוף
ומהסוף להתחלה מה טעם לא ירא משמועה רעה כי נכון לבו בטוח בה',
או שמי שנכון לבו בטוח בה' משמועה רעה לא ירא.

תלמיד הלך אחרי ר' ישמעאל בן ר' יוסי בשוק של ציון והיה מפחד אמר
לו אתה חוטא כמו שכתוב פחדו בציון חטאים ומה שכתוב אשרי אדם
מפחד תמיד נאמר על דברי תורה שלא יכתוב וכן יהודה בר נתן הלך
אחר ר' המנוא ונאנח אמר לו אתה רוצה להביא עליך יסורים שכתוב
זאשר יגורתי יבא לי, ומה שכתוב אשרי אדם מפחד תמיד נאמר על דברי
תורה.

לבן עזאי מתפלל קודם כניסה לדרך יה"ר שתכניסני לדרך זה לשלום
אחר שנכנס אומר מודה אני לפניך שהכנסתני לדרך זה לשלום, קודם
שיוצא אומר יה"ר שתוציאני מדרך זה לשלום, יצא אומר מודה אני
שהוצאתני לשלום וכשם שהוצאתני כך תולכני לשלום ותדריכני לשלום
ותצדיני לשלום ותצילני מכף כל איוב ואורב בדרך בדרך, ולרב מתנא

מתפלל כך רק במקום שהורגים ללא משפט ואם הורגים רק במשפט
א"צ להתפלל וללישנא בתרא תמיד יתפלל שאולי לא יהיה מי שילמד
עליו זכות.

שנו בברייתא שהנכנס למרחץ אומר יה"ר שתצילני מזה וכיוצא בו ולא
יארע בי דבר תקלה ועון ואם יארע קלקלה ועוון תהא מתתי כפרה על
עוונותי ולאביי אין לומר כן שלא יפתח פה לשטן כמו שלמד ר"ל וכן
שנו בשם ר' יוסי שכתוב כמעט כסדרם היינו והנביא אמר שמעו קציני
סדום, אמר רב אחא שכשיוצא מהמרחץ אומר מודה אני לפניך שהצלתני
מן האור, כשר' אבהו היה במרחץ נפחתה הרצפה תחתיו והחזיק בעמוד
והציל מאה ואחד בני אדם באבר אחד שלו, ולכן אמר רב אחא שצריך
להתפלל בכניסה למרחץ.

הנכנס להקיד דם אומר יה"ר שיהא עסק זה לי לרפואה ותרפאני כי רופא
נאמן אתה ורפואתך אמת שלא היו צריכים להרפאות אלא להתפלל אלא
שנהגו ללכת לרופא ולאביי אין לומר כך שר' ישמעאל לומד מהפסוק
ורפא ירפא שניתן רשות לרופא לרפאות, וכשיוצא מהקזת דם אומר
ברוך רופא חנינם.

עמוד ב הנכנס לבית הכסא אומר למלאכים המלוים אותו התכבדו
מכובדים קדושים משרתי עליון תנו כבוד לאלוקי ישראל הרפו ממני עד
שהכנס ואעשה רצוני ואשוב אליכם ולאביי לא יגיד כך שלא ילכו ממנו
אלא יאמר שמרוני שמרוני עזרוני עזרוני סמכוני סמכוני המתינו לי
המתינו לי עד שאכנס ואצא שכן דרכן של בני"א, וכשיוצא יברך ברוך
אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים נקבים וכו' ולרב מסיים ברוך
רופא חולים, ושמואל דחה שרב עושה את כולם חולים אלא יאמר רופא
כל בשר ויוסיף ורב ששת אמר שאומר מפליא לעשות, ואמר רב פפא
שיאמר את שניהם.

הנכנס לישון אומר שמע עד והיה ואח"כ ברוך המפיל חבלי שינה עד
ברוך המאיר לעולם כולו בכבודו, כשניעור אומר אלוקי נשמה שנתת בי
טהורה היא עד ברוך המחזיר נשמות לפגרים מתים, כששומע קול
תרנגול אומר ברוך אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה,
כשפותח עינו אומר ברוך פוקח עורים, כשיושב אומר ברוך מתיר
אסורים כשלוכש בגדיו אומר ברוך מלביש ערומים, כשעומד אומר
ברוך זוקף כפופים, כשעומד על הרצפה אומר ברוך רוקע הארץ על
המים, כשהולך אומר ברוך המכין מצעדי גבר, כשנועל נעליו אומר
שעשה לי כל צרכי, כשחוגר חגורו אומר אוזר ישראל בגבורה, כשפורס
את הסודר על ראשו אומר עוטר ישראל בתפארה על ציצית אומר אשר
קדשנו להתעטף בציצית, וכשמניח תפילין על זרועו אומר להניח
תפילין, וכשמניח בראשו אומר על מצות תפילין, כשנוטל ידי אומר על
נטילת ידיים, כשרוחץ פניו אומר המעביר שינה מעיני ותנומה מעפעפי
ויה"ר שתרגילני עד ברוך הגומל חסדים טובים לעמו ישראל.

אין לפרש שמברך על הרעה כשם שמברך על הטובה באותה ברכה שהרי
הברכה שונה אלא מבאר רבא שהכוונה היא לקבל בשמחה ורב אחא אמר
בשם ר' לוי שלומדים מהפסוק חסד ומשפט אשריה בין חסד ובין משפט
אני אשרי ור' שמואל בר נחמני למד מהפסוק בה' אהלל דבר באלוקים
אהלל דבר בין מדה טובה בין מדת פורענות שאלוקים זה דין, ור' תנחום
למד מהפסוק כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא וגם
ובשם ה' אקרא, ורבנן למדו מהפסוק ה' נתן ה' לקח יהי שם ה' מבורך,

רב הונא אמר בשם ר"מ וכן שנו בשם ר"ע שאדם יתרגל לומר כל מה שה'
עושה לטובה עושה, והיה מעשה שר"ע הלך בדרך והגיע לאכסניה ולא
רצו לקבלו אמר כל מה שה' עושה הוא לטובה וישן בשדה והיה עמו
תרנגול חמור ונר, הרוח כתבה את הנר, החתול אכל את התרנגול והאריה
אכל את החמור אמר ר"ע הכל לטובה ובא גייס ושב ואת אנשי העיר, אמר
ר"ע ראינתם שהכל לטובה שלא גילוהו הגייס שאילו היה לו נר חמור
ותרנגול היו מגלים אותו.

דף סא עוד אמר רב הונא בשם רב שר"מ היה אומר שדבריו של אדם יהיו
מועטים לפני ה' שכתוב אל תבהל על פיך ולבך לא ימהר להוציא דבר
לפני ה' כי ה' בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דברייך מעטים.

ר"נ בר רב חסדא דרש בפסוק וייצר ה' אלוקים שכתוב בשני יודים, שני
יצרים טוב ורע, אך קשה שבבהמות כתוב יוד אחד למרות שגם להם יש
יצר רע להזיק, אלא כתוב וייצר כמו שאמר ר"ש בן פזי אוי לי מיצרי אם
אשמע ליוצרי ואוי לי מיוצרי אם אשמע ליצרי, או כדברי ר' ירמיה בן ר"א
שהקב"ה ברא אדם דו פרצפים זכר ונקבה, שכתוב אחור וקדם צרתני,
נחלקו רב ושמואל בפסוק ויבן את הצלע אם צלע זה זכר ומה שכתוב
אחור וקדם הכוונה אחור למעשה בראשית וקודם לפורענות ואין הכוונה
לפורענות של נחש שהרי הנחש התקלל ראשון שקללה מתחילים מהקטן
ובגדולה מתחילים מהגדול שכתוב וידבר משה אל אהרן ואלעזר, אלא
הכוונה בפורענות של המבול שכתוב וימח את כל היקום מאדם ועד
בהמה, ויש מ"ד שצלע זה פרצוף כפול וייצר כמו ר"ש בן פזי
שלמד אוי לי מיצרי, ולכן כתוב זכר ונקבה בראם, ומי שלומד זכר ילמד
שבתחילה עלה במחשבה לברוא שנים ובסוף נבראו אחד ולמ"ד פרצוף
מובן שצריך לסגור בשר תחת פני האשה ולמ"ד זכר צריך בשר למקום
החתך, ולמ"ד זכר מובן שצריך לבנות ומי שסבר פרצוף ילמד מויבן כר"ש

בן מנסיא שה' קלע את שערה של חוה והביאה לאדם וקליעת שיער נקראת בנייתא ורב חסדא דרש ויש אומרים ששנו בברייתא שויבן הכוונה שהקב"ה עשאה כבנין אוצר שמקבל פירות צר למעלה ורחב למטה וכך עשה את האשה לקבל הוולד, ור' ירמיה בן אלעזר אמר שהקב"ה נעשה לו שושבין ולומדים מכך שגדול עוסק לקטן בשושבינות, ור"נ בר יצחק אמר שמשמטב שלמ"ד ב' פרצופין הפרצוף של אדם הלך הראשון ששנינו שאדם לא יהלך אחר אשה בדרך אפילו היא אשתו ואם פגע באשה על גשר יצדד ממנה והעובר אחר אשה בנהר כשהיא מגביהה את בגדיה ומסתכל אין לו חלק לעוה"ב וכן המרצה מעות מידו ליד אשה להסתכל אפילו שיש בו תורה ומעשים כמשה לא ינקה מגהנם שכתוב יד ליד לא ינקה.

ר"נ אומר שמנוח היה עם הארץ שכתוב וילך מנוח אחרי אשתו, אך יש לדחות שכתוב באלקנה וילך אלקנה אחרי אשתו וכן באלישע ויקם וילך אחריה והכוונה אחר דבריה ועצתה וכן אפשר להסביר את מנוח, ורב אשי אמר שלר"נ שמנוח היה עם הארץ הוא לא קרא אפילו פסוק מפורש שכתוב אצל רבקה ונערותיה ותלכנה אחרי האיש ולא לפניו, ור' יוחנן אמר שעדיף להסתכן וללכת אחר ארי ולא אחר אשה ועדיף אחר אשה ולא אחר עכו"ם ועדיף אחר עכו"ם ולא אחר ביהכנ"ס בעת תפלת הציבור ואם נושא משא מותר לעבור שם וכן אם יש פתח אחר או שהוא רוכב על חמור וכן אם הוא מניח תפילין.

רב אמר שיצר רע דומה לזבוב שיושב בין מפתחי הלב שכתוב זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח ולשמואל הוא דומה לחטה שכתוב לפתח חטאת רובץ, ויש לאדם שתי כליות יועצות ימינית לטובה ושמאלית לרעה שכתוב לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו, ושנו בברייתא שהכליות יועצות הלב מבין הלשון מחתך את הדיבור עמה גומר את הדיבור והושט מכניס ומוציא מיני מאכל הקנה מוציא קול, **עמוד ב** הריאה שואבת את המשקין, כבד כועס ומרה מניחה אותו ע"י טיפה שזורקת בו, טחול שוחק קרקבן טוחן, קיבה שיינה אף נייעור ואם יהיה הפוך ימשך למיתה וכן אם שניהם יהיו ישנים או שניהם נייעורים ימות מיד.

ר' יוסי הגלילי אומר שהיצר טוב שופט את הצדיקים כי הם התגברו כבר על היצר הרע שכתוב ולבי חלל בקרבי, ויצר הרע שופט את הרשעים שכתוב נאם פשע לרשע אין פחד אלוקים לנגד עיניו בינונים שניהם שופטים שכתוב משופטי נפשו, רבה אמר שאנחנו בינונים אמר לו אביי מה השארת לאחרים ולרבה העולם הזה נברא רק לרשעים ועוה"ב רק לצדיקים ואדם ידע בעצמו אם צדיק גמור הוא או לא ועוה"ז נברא לאחאב ועוה"ב רק לר' חנינא בן דוסא.

ר' אליעזר דרש בפסוק בכל מאודך ובכל נפשך שיש אדם שממונו חביב מגופו ועליו כתבו בכל מאודך ויש אדם שגופו חביב מממונו ועליו נאמר שימסור נפשו, ור"ע אומר בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך, וכשרומי גזרה שלא ילמדו תורה ר"ע הקהיל קהלות ללימוד תורה אמר לו פפוס אינך מפקד מהמלכות, ור"ע המשיל לו משל שהשועל ראה את הדגים מתרוצצים לברוח מהמלכודת של הדייגים אמר להם בואו אלי ונחיה יחד בלא פחד כמו שחיו אבותינו אמרו לו הדגים עליך אומרים פיקח אתה הרי אם במקום חיותינו אנו מפקדים כ"ש במקום שנמות בו כך על התורה נאמר כי היא חייך ואורך ימיך ואם נבטל ממנה לא נחיה ואח"כ תפסו את ר"ע לבית הסהר וגם את פפוס תפסו אמר פפוס לר"ע אשרך שנתפסת על דברי תורה ואוי לי שנתפסתי על דברים בטלים, והוציאו את ר"ע להריגה וסרקוהו במסרקות ברזל והיה זמן קר"ש ור"ע קיבל עליו עול מלכות שמים, ואמרו לו תלמידיו עד כאן, אמר להם כל ימי הייתי מצטער מתי אקיים פסוק זה בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך והאריך באחד יוצאה נשמתו ובת קול אמרה אשריך שיצאה נשמתך באחד ואמרו המלאכים זו תורה וזו שכרה ממתים ידך ה' אמר להם חלקם בחיים יצאה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לעוה"ב.

רב יהודה אמר בשם רב שאיסור קלות ראש מול שער המזרח הוא דוקא עד צופים, וברואה וכן אמר ר' אבא בן ר' חייא בר אבא בשם ר' יוחנן וכן שנו בברייתא לר' יוסי ודוקא כשאין גדר, ודוקא בזמן ביהמ"ק, ולת"ק בברייתא גם צדדים אסור ביהודה וגליל ולחכמים צדדים מותר ור' יהודה הוסיף שאסרו רק בזמן המקדש ור"ע אוסר בכל מקום ובא לרבות אף בחו"ל ולרבה היו מסודרים הלבנים של בית הכסא לכיוון מזרח ומערב ורביי צידדם בין צפון ודרום ורבה החזירן ואמר מי מצערני שאני סובר כר"ל שאסר אף בחו"ל.

דף סב ר"ע נכנס אחרי ר' יהושע לבית הכסא והוא למד ממנו שנפנים רק לצפון ודרום ופורעים רק מיושב ומקנחים רק בשמאל, ואמר לו בן עזאי נכנס כך העזת ברכך ואמר לו תורה היא שאני צריך ללמדה וגם בן עזאי נכנס אחר ר"ע ואמר לו ר' יהודה כך העזת ואמר לו תורה היא, רב כהנא תחת מיטתו של רב ושמע ששח עם אשתו וצחק עמה ועשה צרכיו ואמר רב כהנא שאתה נראה כאדם רעב אמר לו רב צא שאין זה דרך ארץ אמר לו תורה היא שאני צריך ללמדה.

רבא מבאר שמקנחים דוקא בשמאל שהתורה ניתנה בימין שכתוב מימינו אש דת למו, ורבה בר בר חנה אמר שרגילים להושיטה לפה ור"ל מבאר שקושר בה תפילין, ור"נ בר יצחק אומר שמראה טעמי תורה, דעת ר"א

מפני שאוכל בה ור' יהושע אמר שכתוב בה, ור"ע אמר שמראה בה טעמי תורה.

ר' תנחום בר חנילאי אומר שהצנוע בבית הכסא ניצול מנחשים ועקרבים ומזיקים ויש מוסיפים שחלומותיו מיושבים עליו, בטבריה היה בית הכסא שהיו בו מזיקים אפילו בשני אנשים ביום ור' אמי ור' אסי היו נכנסים בו לבדם והם אמרו, שיש לנו קבלה שצניעות ושתיקה בבית הכסא מציל, וקבלת יסורים הוא שתיקה ובקשת רחמים, אומנתו של אביי גידלה לו כבש שתכנס עמו לבית הכסא והיא לא גדלה עז שזה יכול למשוך שדים שנקראים שעירים, וקודם שרבא נעשה ראש ישיבה אשתו קרקשה לו באגוז בספל נחושת, ואחר שרבא מלך והוא צריך יותר שמירה היא עשתה לו חלונות והיא הניחה ידה על ראשו.

עולא אומר שאחורי גדר יכול להתפנות מיד, ובשדה פתוח יתפנה במקום שחבירו לא ישמעו את העיטוש, ואיסי בר נתן אומר שאחרי גדר יתפנה במקום שלא ישמע העיטוש ובבקעה מקום שאין חבירו רואהו, ובעושי טהרות הקלו שיוצאים מעשית השמן ועושים מיד אחרי הגדר וכן הקלו באוכלי טהרות שירחק כדי שיהיה רואהו, ורב אשי מבאר בברייתא של עושי טהרות שהכוונה שאין חבירו רואה פירועו אף שרואה אותו.

אדם אחד הספיד נפטר לפני ר"נ שהוא היה צנוע בדרכיו, אמר לו ר"נ האם נכנסת אחריו לבית הכסא ורק אדם שצנוע שם נקרא צנוע ור"נ רצה להעמידו על מקומו מכיון שנפרעים מהספרנים המגוימים וממי שעונה אחריהם, ובברייתא שנו שצנוע נקרא מי שנפנה בלילה כדרך שמתפנה ביום אך בלילה א"צ להרחיק כמו שאומר רב יהודה שאדם יעשה צרכיו לפנות בוקר ובערב כדי שלא יצטרך להתרחק, וגם רבא הלך ביום למרחק מיל ובלילה הוא אמר פנו לי מקום ברחוב העיר, וכן אמר ר' זירא ומשרתו שיבדוק לו מקום אחרי בית השכן להתפנות, ויש לפרש שהוא נפנה כדרך שנפנה ביום ולרב אשי גם בלילה ילך לקרן זווית כמו ביום, ובן עזאי אמר כדברי רב יהודה שאדם ינהיג עצמו בבוקר וערב ובן עזאי הוסיף שיש למשמש בנקבים ואח"כ ישב ולא ישב קודם משמוש שאז יש כוח גם בכשפים רחוקים באספמיא להזיק לו, ואם שכח וישב יאמר לא לי לא לי לא תחים לא תחתים לא הם ולא מהם לא כישוף של מכשפים ולא של מכשפות, **עמוד ב** בן עזאי אמר שכב בכל מקום חוץ מקרקע ושב בכל מקום חוץ מקורה.

שמואל אומר ששינה ויציאה בעמוד השחר טוב לגוף כמו שטוב הכיסוי לברזל, בר קפרא היה קונה דברי חכמה בכסף, אכול מיד כשתרעב, שתה מיד כשתצמא, שלא יעבור התאוה ולא יועיל לו, כשרותחת הקדרה שפוך כלומר כשצריך לנקבים הוצא מיד, כשקורא קרן ברומי כן מוכר התאנים אז מיד למכור את תאני אביך, אביי אמר לתלמידים כשיוצאים אתם לשדות שלא יסתכלו לצדדים שיושבות שם נשים ואין דרך ארץ להסתכל בהן, רב ספרא היה בבית הכסא ור' אבא רמז בחוץ אם מישוהו בפנים ואמר לו הכנס, אמר ר' אבא אחר שיצא עד שלא הגעת לארץ שעיר שאינם צנועים מתנהג אתה כמותם שכתוב במשנה במידות מדורה היתה שם ובית הכסא של כבוד היה שם וכבודו היה שהיו נועלים ואז היו יודעים שמישהו שם ואין להכנס יחד, אך רב ספרא חשב שהוא מסוכן במניעת נקבים ששנינו שרשב"ג אמר שעמוד החוזר מביא לחולי הדרוקן כרס צבה, וסילון החוזר מביא לחולי ירקון, פרסי אחד דחקו לר' אלעזר בבית הכסא, ויצא ר' אלעזר ונחש שמט לכרכשו של הפרסי והוא מת ואמר ר' אלעזר שעליו נאמר ואתן אדם תחתך והכוונה אדם.

דוד אמר לשאול ואמר להרגך ותחס עליך ולא אמר וחסתי אלא שדוד אמר שיכולתי להרגך מדין רודף אלא הצניעות שראיתי בך חסה עליך שכתוב ויבא אל גדרות צאן ויבא להסך את רגליו שהיה גדר בתוך גדר ומערה בתוך מערה ושאל סכך עצמו כסוכה, דוד כרת את כנף מעילו של שאול ובגלל שביזה בגדים נענש שלא נהנה מהם בסופו, כמו שכתוב ויכסוהו בכגדים ולא יחס לו, דוד אמר לשאול אם ה' הסייתך בי ירח מנחה, ואמר הקב"ה לדוד קראת לי מסית תכשל בדבר שאפילו תינקות יודעים שכתוב כי תשא ונתתו איש כפר נפשו והשטן עמד על דוד שילך למנות את ישראל והוא לא לקח מהם כופר והיה דבר מהבוקר עד בית מועד והוא משחיתת תמיד עד זריקתו ולר' יוחנן עד חצות, וכתוב ויאמר המלאך המשחית בעם רב שה' אמר טול רב שבהם ומת אבישי בן צרויה ששקול כרוב סנהדרין, ונאמר ובהשחית ראה ה' וינחם, לרב הקב"ה ראה את יעקב שכתוב בו כאשר ראם, ולשמואל הקב"ה ראה את אפרו של יצחק שכתוב אלוקים יראה לו השה, לר' יצחק נפחא הקב"ה ראה את כסף הכיפורים, לר' יוחנן הקב"ה ראה את בית המקדש שכתוב עליו בהר ה' יראה.

רבא מבאר קפנדריא כשמה, ואמר רב חנא בר אדא בשם רב סמא בר רב מרי שהוא ר"ת עד שאקיף את השורות אכנס כאן ואמר ר"נ בשם רבה בר אבוה שאם נכנס סתם מותר לו לצאת מבית הכנסת בפתח אחר, ור' אבהו אמר שאם היה שם שביל קודם מותר להמשיך לעבור אחר שנבנה ביהכנ"ס, ור' חלבו אמר בשם רב הונא שאם נכנס להתפלל מותר לצאת מפתח אחר שכתוב ובכא העם לפני ה' במועדים הבא דרך שער צפון יצא משער דרום.

רב ביבי אמר בשם ריב"ל שגם בזמן הזה הירוק בהר הבית הוא כירוק כבבת עינו של ה' שכתוב והיו עיני ולבי שם כל הימים, רבא סובר שמותר לירוק בביהכנ"ס כמו שמנעל אף שאסור בהר הבית מותר בביהכנ"ס כך ריקיקה רב פפא אמר לרבא אור שרבינאאו רב אדא בר מתנה אמר לרבא שנלמד מקפנדריא שאסורה גם בביהכנ"ס אמר רבא שבכרייתא לומדים ריקיקה ממנעל שאם מנעל אין בו בזיון ואסור בהר הבית ריקיקה שהיא בזיון ודאי אסורה בהר הבית ור' יוסי בר' יהודה למד ק"ו משק שכתוב בו כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק ואם שק אינו מאוס ואסור ק"ו ריקיקה ורב פפא אמר שקושייתו היא שנחמיר בריקיקה לפחות כמו קפנדריא

דף סג ונאמר שבהר הבית שמנעל אסור לומדים קפנדריא אך ביהכנ"ס שמותר במנעל מי אמר ללמוד ריקיקה ממנעל ונלמד מקפנדריא לאסור ורבא סובר שכתוב שאדם מקפיד בכיתו על קפנדריא ואינו מקפיד על מנעל וריקיקה לכן אין לאסור מנעל וריקיקה בביהכנ"ס.

במקדש היו חותמים מן העולם ולא היו אומרים אמן שכתוב קומו ברכו את ה' אלוקים מן העולם עד העולם וכתוב ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה תן לו תהלה.

המשנה מביאה את הפסוק של בועז ואם נפרוך שבועז עשה מדעתו יש להביא ראיה מהמלאך שאמר לגדעון, ואם נפרוך שרק למלאך הותר לכן מביאים הפסוק אל תבזו כי זקנה אמן, ועוד נאמר עת לעשות לה' הפרו תורתך ואמר רבא שאפשר לדרוש פסוק זה גם מתחילה לסוף עת לעשות לה' משפט פורענות בגלל שהפרו תורתך ואפשר לדרוש מהסוף להתחלה מדוע מותר להפר התורה משום עת לעשות לה'.

הלל ואומר בשעה שאחרים מניסים וותרם מללמדה פזר דברי תורה ואם אחרים מרביצים תורה כנס ואל תטול שררה, ובדור שהתורה חביבה עליו פזר כמו שכתוב יש מפזר ונוסף עוד ור' יוסי בר' יהודה חביבה בדור, כנס מללמדה, שכתוב עת לעשות לה' הפרו תורתך.

בר קפרא דרש אם ראית סחורה בזול קנה במקום שאין איש שם תהיה איש ואם יש איש אל תהיה איש ואפילו כששניכם שוים עוד דרש בר קפרא שיש פרשה שתלוי בה גופי תורה שכתוב בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך ואמר רבא שאפילו לדבר עבירה כדברי רב פפא שאומרים שגנג על המחותר נושא תפלה להצלחה, עוד דרש בר קפרא שילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה כגון הכנת מחט של חרישת תלמים.

רבי אומר שלא ירבה חברים בכיתו שכתוב איש רעים להתרועע ולא יאונה אפוטרופוס בכיתו שפוטפר מינה את יוסף והגיע לנסיון עם איש, עוד אמר רבי שנסמכה פרשת נזיר לסוטה שהרואה סוטה בקלקולה יזיר עמרו מן היין, וחזקיה בר בר פרנך אמר בשם ר' יוחנן שנסמכה פרשת סוטה למעשרות שמי שיש לו מעשרות ואינו נותן לכהן נצרך להביא לו את אשתו וסופו שנצרך למעשרות שמקבל מעשר עני שכתוב ואיש את קדשיו לו יהיו, ואמר ר"ג בר יצחק שאם נותן מעשרות הוא יהיה עשיר שכתוב אשר יתן לכהן לו יהיה ממון הרבה.

ר"א הקפר אומר שהמשתף שם שמים בצערו כופלים פרנסתו שכתוב והיה ש-די בצריך וכסף תועפות לך, ור"ש בר נחמני אומר שהפרנסה עפה אליו כציפור שכתוב תועפות לך, ור' טבי אמר בשם ר' יאשיה שהמרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שכתוב התרפית ביום צרה צר כוחך ורב אמי אמר בשם שמואל שגם המתרפה ממצוה אחת שכתוב התרפית.

רב ספרא אמר שר' אבהו סיפר שר' חנינא בן אחי ר' יהושע עיבר שנים וקבע חודשים בחו"ל ושלחו אליו את ר' יוסי בן כיפר, ואת נכדו של זכריה בן קבוטל אמר להם למה באתם אמרו לו ללמוד תורה אמר להם גדולי הדור ואבותיהם שמשו בביהמ"ק, ששינוי שזכריה בן קבוטל היה קורא לפני כה"ג ביום כיפור והם התחילו לחלוק עליו בטומאה וטהרה ואיסור והתר הכריז עליהם ששיקרו לו אמרו לו אחרי שכבדתנו אינך יכול לחזור בך, אמר להם למה אתם חולקים עלי אמרו לו שאתה קובע שנים וחדשים בחו"ל אמר להם גם ר"ע עשה כך אמרו לו שלא הניח בא"י כמותו אמר להם גם אני לא, אמרו לו גדיים שהנחת נעשו תישיים ושלחוננו אליך ואמרו לנו אם שומע טוב ואם לא יהיה בנידוי עמוד ב ואמרו לכולם בגולה שלא ישמעו לו ואם לא ישמעו לנו נאמר להם שכל אחד יבנה מזבח לעצמו וחנניה ינגן בכינור ויכפרו כולם ויאמרו אין לנו חלק באלוים ישראל ובכו כל העם שיש להם חלק באלוים, והקפידו על כך כי בא"י חשובה יותר שכתוב כי מציון תצא תורה. ומה שהקלו אחריו בטומאה ואיסור אף שאין חכם רשאי לחלוק על גדול ממנו אחר שאסר אלא שלא יגררו אחריו.

שנו בכרייתא שכשנכנסו לכרם ביבנה, היו שם ר' יהודה ר' יוסי ר' נחמיה ור' אלעזר בן ריה"ג ופתחו כולם לדרוש בכבוד אכסניה ופתח ר' יהודה שהיה ראש המדברים בכבוד תורה שמשך לקח אוהלו ויצא מחוץ לאוהל ואף שהיה מרוחק רק י"ב מיל נאמר והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד, ק"ו ת"ח שהולכים מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד, ר' יצחק אומר שמה שכתוב שה' דיבר אל משה פנים אל פנים שהוא אמר לו נסביר פנים בהלכה ויש אומרים שהקב"ה אמר לו כשם

שהסברתי לך פנים כך הסבר לישראל והחזר האוהל למקומו ואז משה שב אל המחנה, ולר' אבהו אמר לו ה' שיאמרו הרב בכעס וכן התלמיד מה יהיה עם ישראל אם אתה מחזיר האוהל טוב ואם לא יהושע בן נון משרתך יהיה במקומך, ומיד שב משה אל המחנה, ואמר רבא שהברכה על יהושע נשארה ומשרתו לא ימיש מתוך האהל, ועוד דרש ר' יהודה על הפסוק הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם והלא ניתנה תורה מ' שנה קודם אלא שחביבה התורה ללומדיה כיום שניתנה, ור' תנחום איש כפר עכו הוכיח ממה שאדם קורא קר"ש כל יום ויום אחד לא קרא נראה לו כאילו לא קרא מעולם, הסכת ר"ת עשו כיתות ועסקו בתורה שהיא נקנית רק בחבורה וכמו שלמד ר' יוסי בר' חנינא מהפסוק חרב אל הבדים ונאלו שיבא חרב על הלומדים תורה לבדם והם נהיים טפשים שכתוב אשר נואלנו, וגם חוטאים, שכתוב ואשר חטאנו, או מהפסוק נואלו שרי צען, עוד דרשו הסכת כתתו עצמכם שתצטערו על התורה שאינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה כמו שלמד ר"ל מהפסוק זאת התורה אדם כי ימות באוהל עוד ניתן לדרוש מהמלה הסכת שישתוק וילמד ואח"כ כתת כרבא שאומר שילמד תורה ואח"כ יגהה.

ר' ינאי דרש את הפסוק כי מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב, שמוצאים חמאה של תורה במי שמקיא את החלב שינק עליה ומיץ אף מי שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושותק זוכה להבחין בין דם טמא לטהור ומיץ אפים שכועס עליו רבו פעמיים ושותק זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני נפשות כמו שאמר ר' ישמעאל שהרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין מקצוע בתורה כמותם שהם כמעין נובע.

ר"ש בר נחמני דרש בפסוק אם נבלת בהתנשא ואם זמות יד לפה, שכל המנבל עצמו על דברי תורה ששואל ספקותיו יתנשא, אך אם שותק יד לפה שלא ידע להשיב.

ר' נחמיה דרש בכבוד אכסניה שממה ששאלו אמר לבני קיני לצאת מתוך עמלק, שאם יתרו נצלו בניו שהאכיל זקני ישראל לכבוד עצמו המארח תלמיד חכם לא לכבוד עצמו ומאכילו ומשקהו ומהנהו ודאי יקבל שכר גדול, ור' יוסי דרש הפסוק לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו ולמרות שמצרים קרבו את ישראל לצורך עצמן שפרעה אמר ואם ידעת ויש בם אנשי חיל ושמעתם שרי מקנה על אשר לי המארח ת"ח ק"ו שיקבל שכר, ר"א בן ריה"ג דרש שה' בירך את בית עובד אדום שהארון היה אצלו ולא אכל ושתה ורק היה מונח אצלו, ק"ו שהמארח ת"ח ומאכילו יקבל ברכה, והוא התברך שאשתו ושמונת כלותיה ילדו ששה בכרס אחת,

דף סד שכתוב פעלתי השמיני כי ברכו אלוקים וכתוב כל אלה מבני עובד המה ובניהם ואחיהם אנשי חיל בכח לעבודה שישים ושנים לעובד אדום.

ר' אבין הלוי אומר שהדוחק את השעה לשלוש קודם הזמן השעה דוחקתו ואם נדחה מהשעה שעה נדחית מפניו, שרב יוסף היה סיני שהיה בקי ורבה היה עוקר הרים והוצרכו למנות ראש ישיבה ושלחו לחכמי א"י סיני ועוקר הרים מי עדיף ושלחו להם סיני עדיף שהכל צריכים לבעל החיטים אך רב יוסף לא קיבל עליו כי אמרו לו חוזי הכוכבים שהוא ימלך שנתיים ולכן הוא נתן קודם לרבה שמלך כ"ב שנה ורב יוסף מלך אחריו שנתיים ומחצה, ורב יוסף לא נהג בחיי רבה שום שררה והוא לא קרא אפילו למקזי דם לביתו, עוד דרש ר' אבין הלוי על הפסוק יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלוים יעקב ולא כתוב אלוים יצחק שיעקב שטרח בגידול הבנים יקבש עליהם רחמים, עוד דרש ר' אבין הלוי שהנהנה מסעודה שחכם בה הוא כנהנה מזיו שכינה שכתוב ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלוים, למרות שזה היה לפני משה אך זה נחשב לפני ה', עוד דרש ר' אבין הלוי שהנפטר מחבירו לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שיתרו אמר למשה לך לשלום ומשה הצליח ודוד אמר לאבשלום לך בשלום והוא נתלה, ורק למת אומרים לך בשלום, כמו שה' אמר לאברהם תבא אל אבותיך בשלום.

ר' לוי בר חייה אומר שהיוצא מביהכנ"ס ונכנס ללמוד בביהמ"ד זוכה ומקבל פני שכינה שכתוב ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלוים בציון, ור' חייה בר אשי אמר בשם רב שמפסוק זה לומדים שלת"ח אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב.

אמר ר"א בשם ר' חנינא שתלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שכתוב וכל בניך לימודי ה' רבו שלום בניך ות"ח נקראים בוניך, שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול יהי שלום בחילך שלווה בארמונתך, למען אחי ורע אדברה נא שלום בך למען בית ה' אלוינו אבקשה טוב לך, ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

ת.ו.ש.ל.ב.ע.